

Митний дайджест (жовтень 2023 р.)

Оперативна оцінка роботи митниці здійснюється за трьома напрямками: збір митних платежів, сприяння міжнародній торгівлі, управління ризиками, а також оцінюється інституційний розвиток Держмитслужби.

Примітки: ● – нейтральна тенденція або тенденція без оцінки, ↓↑ – позитивна тенденція, ↓↑ – негативна тенденція.

ЗБІР МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ

Митні платежі, сплачені платниками податків – суб'єктами ЗЕД, за 10 місяців 2023 р. склали **375,9 млрд грн**.

↓ Відносно індикативу Мінфіну (385,8 млрд грн) недовиконання митних платежів склало **-9,9 млрд грн (або на -2,6 % менше)**. Недовиконання припало на березень-квітень та липень-вересень ц.р. Недовиконання індикативу зумовлене в основному курсовим фактором – при розрахунку Державного бюджету України на 2023 р. був врахований валютний обмінний курс 42,2 грн/дол. США, а фактично курс був зафіксований з 21.07.2022 р. по 02.10.2023 р. на рівні 36,57 грн/дол. США, тобто на 13,3 % нижче.

↑↑↑ Відносно факту 10 місяців 2022 р. (230,6 млрд грн) зростання митних платежів склало **+145,3 млрд грн (або на +63,0 % більше)**. Стрімке зростання пояснюється низькою порівняльною базою першого року повномасштабної війни через зменшення обсягу оподаткованого імпорту та дією широкого кола митних пільг.

Зокрема, митні платежі платники податків – суб'єкти ЗЕД у жовтні 2023 р. сплатили **48,3 млрд грн** (рис. 1).

↑ Відносно індикативу Мінфіну (48,1 млрд грн) незначне перевиконання склало **+0,2 млрд грн (або на +0,4 % більше)**. Недовиконання індикативу по загальному фонду Держбюджету (**план – 42,4 млрд грн, факт – 41,7 млрд грн, різниця -0,7 млрд грн**) в основному за рахунок ПДВ з ввезених товарів було компенсоване перевиконанням індикативу за спеціальним фондом (**план – 5,7 млрд грн, факт – 6,5 млрд грн, різниця +0,8 млрд грн**) в основному за рахунок акцизного податку з ввезеного пального.

↑↑↑ Відносно факту жовтня минулого 2022 р. (32,5 млрд грн) зростання склало **+15,8 млрд грн (або на +48,8 % більше)**.

↑↑ Відносно факту попереднього місяця поточного року – вересня 2023 р. (43,3 млрд грн) – зростання склало **+5,0 млрд грн (або на +11,7 % більше)**. Таким чином, після уповільнення зростання митних платежів у вересні 2023 р. їх щомісячний приріст у жовтні 2023 р. прискорився. Раніше у липні-серпні такий приріст був значною мірою зумовлений ефектом завершення 01.07.2023 р. митних пільг із знижених ставок ПДВ та акцизу при ввезенні пального. Нині прискорення зростання митних платежів є типовим для кінця календарного року.

Основним джерелом наповнення Державного бюджету України від митних платежів є ПДВ з ввезених на митну територію України товарів. «Ввізний» ПДВ повністю зараховується до загального фонду Держбюджету, а отже цілком спрямовується на забезпечення обороноздатності держави. Приріст надходжень ПДВ з ввезених товарів у жовтні 2023 р. прискорився, але був меншим від індикативного показника, що зумовило загальне незначне перевиконання індикативу митних платежів (рис. 2).

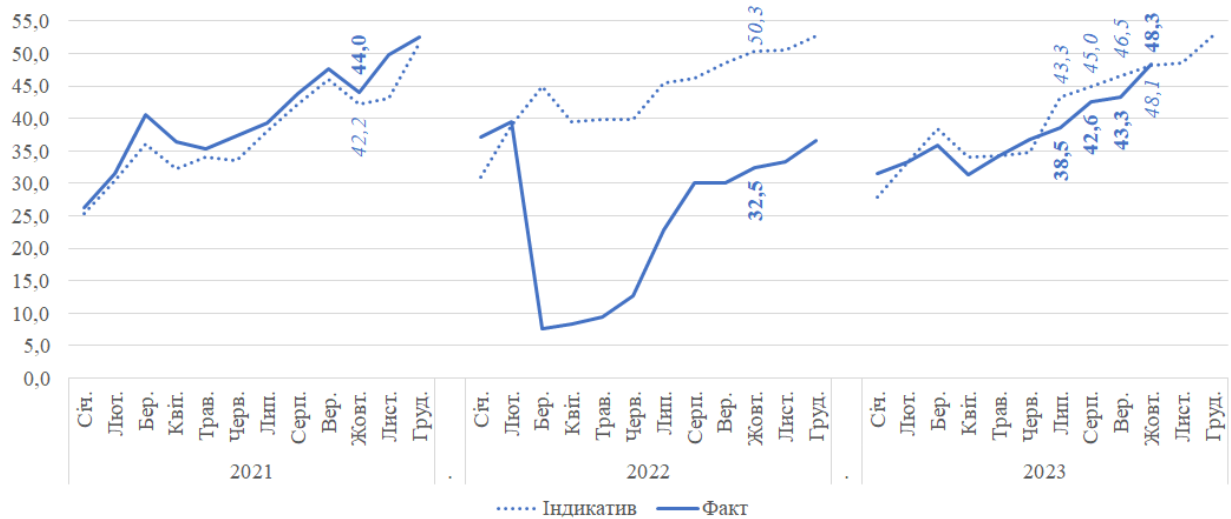

Рис. 1. Динаміка прогнозних індикативних та фактичних митних платежів у 2021-2023 рр., млрд грн

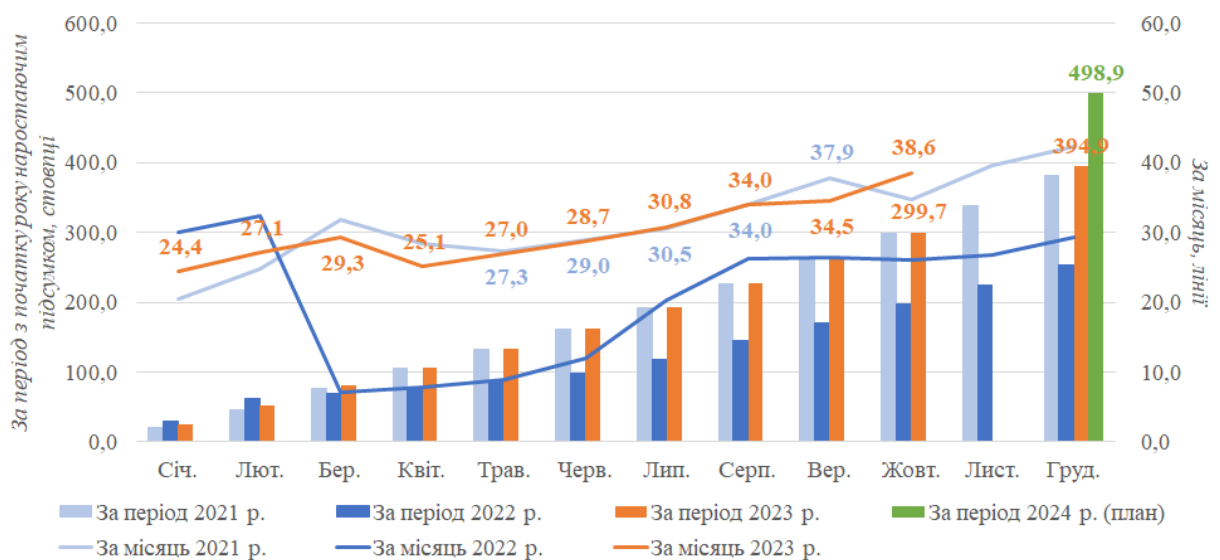

Рис. 2. Надходження ПДВ з ввезених на митну територію України товарів до Державного бюджету України у 2021-2023 рр., млрд грн

СПРИЯННЯ МІЖНАРОДНІЙ ТОРГІВЛІ

↑↑ Кількість оформлених у системі NCTS транзитних декларацій типу T1 прискорила темп зростання відносно попереднього місяця. Статистичні дані за жовтень 2023 р. показують позитивну динаміку по кількості переміщень як з України, так і в зворотному напрямку (рис. 3).

Втім, вже нині у листопаді 2023 р. очікуємо стрімке зменшення кількості оформлених транзитних декларацій T1 з об'єктивних причин через блокування польськими перевізниками трьох з восьми пунктів пропуску для автомобільного сполучення «Ягодин – Дорогуськ», «Краківець – Корчова» та «Рава-Руська – Хребенне» на українсько – польській ділянці державного кордону. Страйкарі висувають до України шість вимог¹.

Держмитслужба активно взаємодіє з митними органами Польщі для пошуку шляхів вирішення ситуації з блокуванням кордону. Втім, за позицією польської сторони, вирішення проблем страйкуючих знаходиться поза межами компетенції митних органів Польщі².

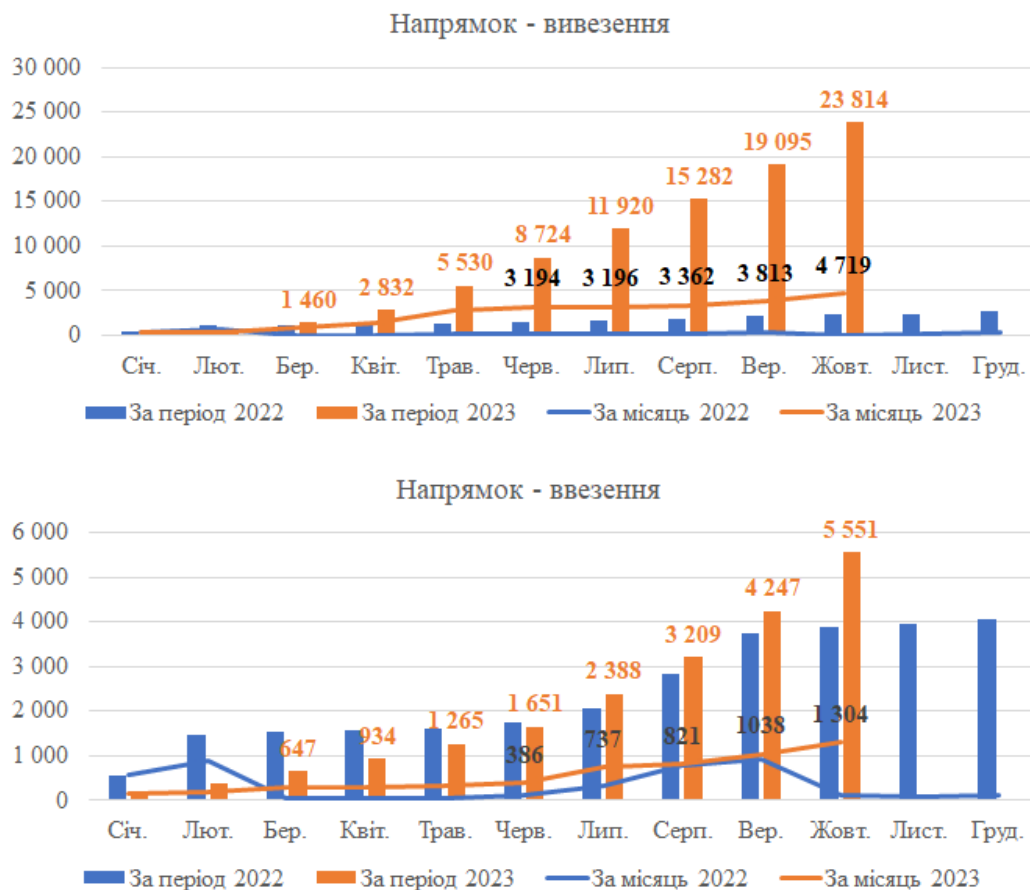

Рис. 3. Кількість оформлених транзитних декларацій T1 у напрямку вивезення з України (митниця відправлення) та ввезення до України (митниця призначення) у 2023 р., од.

¹ <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/11/10/7173228/>

² <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/derzhmitsluzhba-vzaiemodiie-z-mitnimi-organami-polshchi-dlia-poshu-ku-shliakhiv-virishennia-situatsiyi-z-blokuvanniam-kordonu-1370>

↑ Кількість АЕО у жовтні 2023 р. зросла лише на 2 підприємства, одному з яких вперше надано статус типу АЕО-Б про підтвердження безпеки та надійності. Впродовж першої половини листопада 2023 р. кількість нових АЕО почала стрімко зростати. Згідно Єдиного державного реєстру авторизованих економічних операторів³ (далі – АЕО) станом на 15.11.2023 р. Держмитслужба надала статус АЕО 14 підприємствам (рис. 4). Зокрема, у жовтні 2023 р. статус АЕО отримали 2 підприємства.

Визначною подією жовтня 2023 р. стало отримання підприємством ТОВ «Видавничий дім «Укрпол» (основний КВЕД 17.21 Виробництво гофрованого паперу та картону, паперової та картонної тари) першої авторизації типу АЕО-Б про підтвердження безпеки та надійності. Раніше до жовтня підприємства отримували лише авторизацію типу АЕО-С про надання права на застосування спрощень.

Станом на початок листопада 2023 р. на стадії попереднього розгляду знаходилися 9 заяв про надання авторизації АЕО та на стадії оцінки відповідності – 23 заяви про надання авторизації АЕО.

Таким чином, як і в частині отримання митних спрощень, процес отримання підприємствами статусу АЕО також поживався.

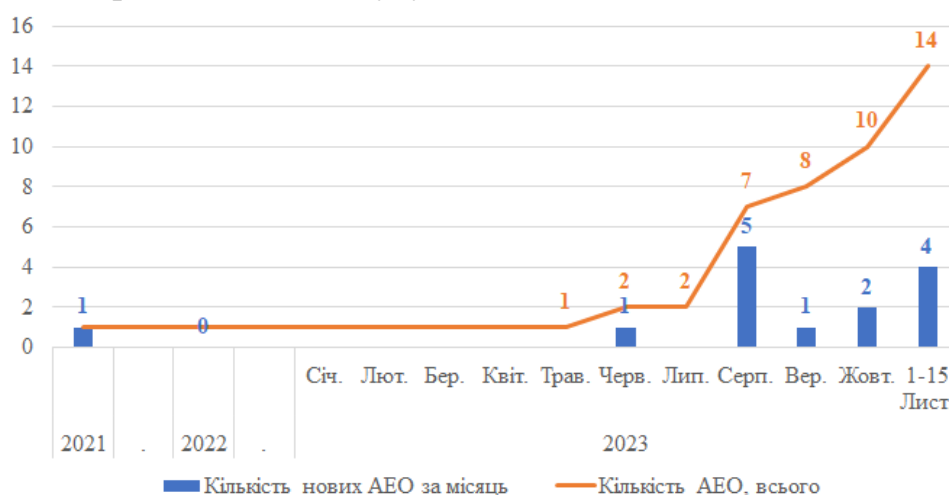

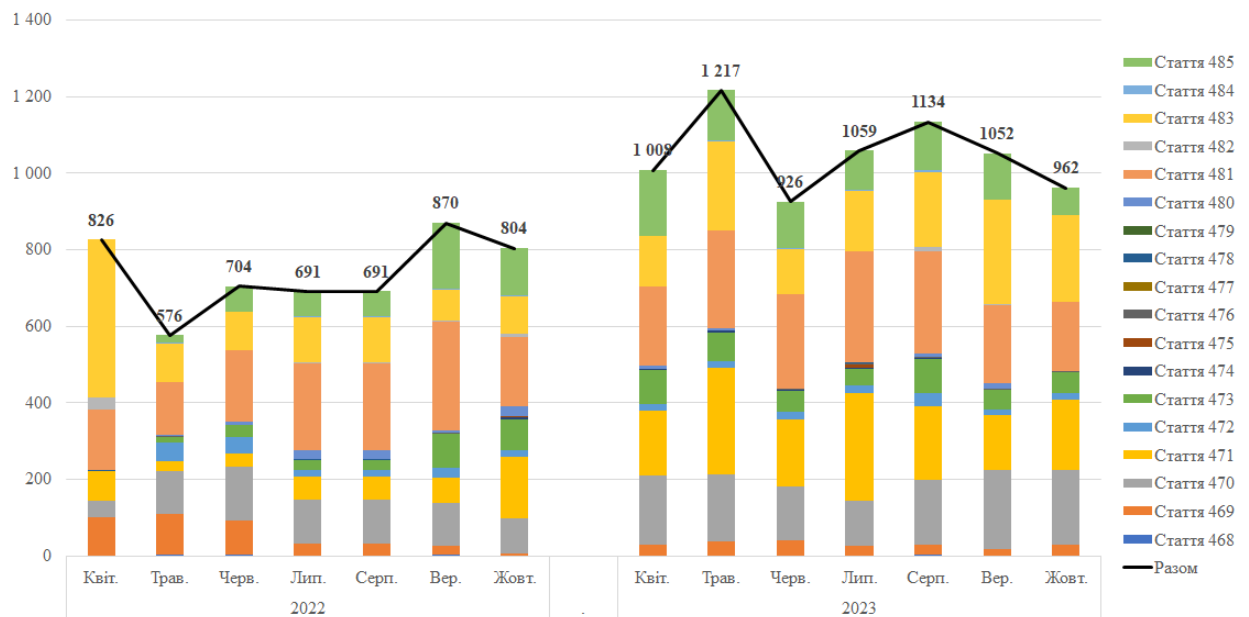
Рис. 4. Кількість підприємств, яким Держмитслужбою надано статус авторизованого економічного оператора в Україні станом на 15.11.2023 р.

Підсумовуючи, поживавлення інтересу бізнесу до отримання європейських митних спрощень передусім пов'язане із припиненням з 07.11.2023 р. національних митних спрощень.

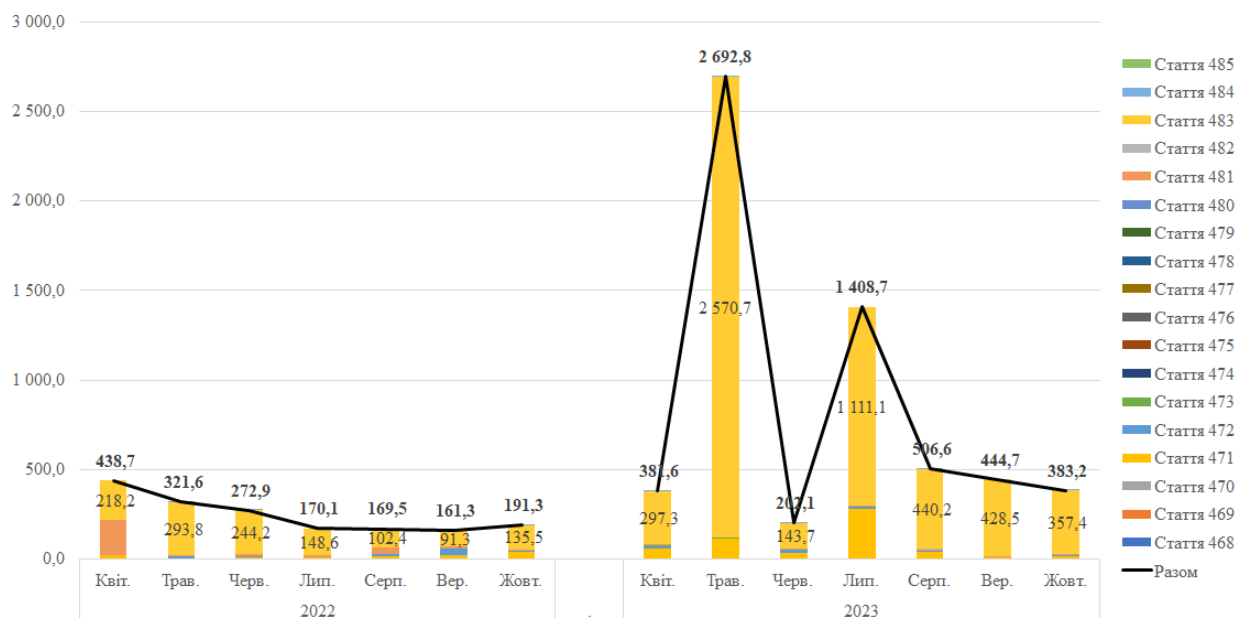
УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

↓↑ Кількість та вартість справ про порушення митних правил (ПМП) у вересні та жовтні 2023 р. помітно зменшилася відносно показників серпня 2023 р. Втім, вони були істотно більшими від аналогічних показників вересня та жовтня минулого 2022 р. (рис. 5).

³ <https://cabinet.customs.gov.ua/aeopubliclist>

(а) Кількісний показник

(б) Вартісний показник

Рис. 5. Динаміка справ про порушення митних правил у 2022-2023 рр.

↑↑ У жовтні 2023 р. митницями передано до суду найбільшу за поточний рік кількість справ – 785 справ при середньомісячному показнику 558 справ за попередні 9 місяців 2023 р.

↑ Кількість справ про ПМП за 10 місяців 2022/23 рр. зросла незначним чином на +5,4 % (з 9 603 до 10 124 справи).

↑↑↑ Вартість справ про ПМП за 10 місяців 2022/23 рр. кратно зросла в 2,8 рази (з 2,7 до 7,6 млрд грн) в основному за рахунок результатів роботи у травні та липні ц.р.

Найбільшими за вартістю серед справ про ПМП є справи за статтею 483 Митного кодексу України щодо переміщення або дій, спрямованих на переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю (рис. 5).

Доречно відзначити повідомлення на сайті⁴ Держмитслужби від 03.11.2023 р., що митники зупинили наймасштабнішу за останні роки спробу ввезення в Україну незадекларованих високоліквідних медичних та косметичних товарів на суму майже 108 млн грн.

Найбільшими за кількістю серед справ про ПМП є справи за статтями 470, 471, 481 та вище згаданою статтею 483 Митного кодексу України.

ІНСТИТУЦІЙНИЙ РОЗВИТОК

• **Бюджетне фінансування Держмитслужби три місяці поспіль липень-вересень ц.р. залишається відносно сталим.** Так, якщо у I півріччі бюджетне фінансування Держмитслужби за основною бюджетною програмою щомісячно зростало з 216,6 млн грн у січні 2023 р. до 363,1 млн грн у липні 2023 р., то наступні два місяці – вересень та серпень – воно залишалося відносно сталим. Обсяг фінансування у вересні 2023 р. ледь перевищував аналогічний показник у вересні 2022 р. та вересні 2021 р.

За підсумками 9 міс. 2023 р. обсяг фінансування ледь перевищує аналогічний показник за 9 міс. 2021 р. та 9 міс. 2022 р. на рівні 2,7 млрд грн. В цілому за підсумками 2023 р. бюджетне фінансування Держмитслужби заплановано навіть меншим, ніж у двох попередніх роках (рис. 6).

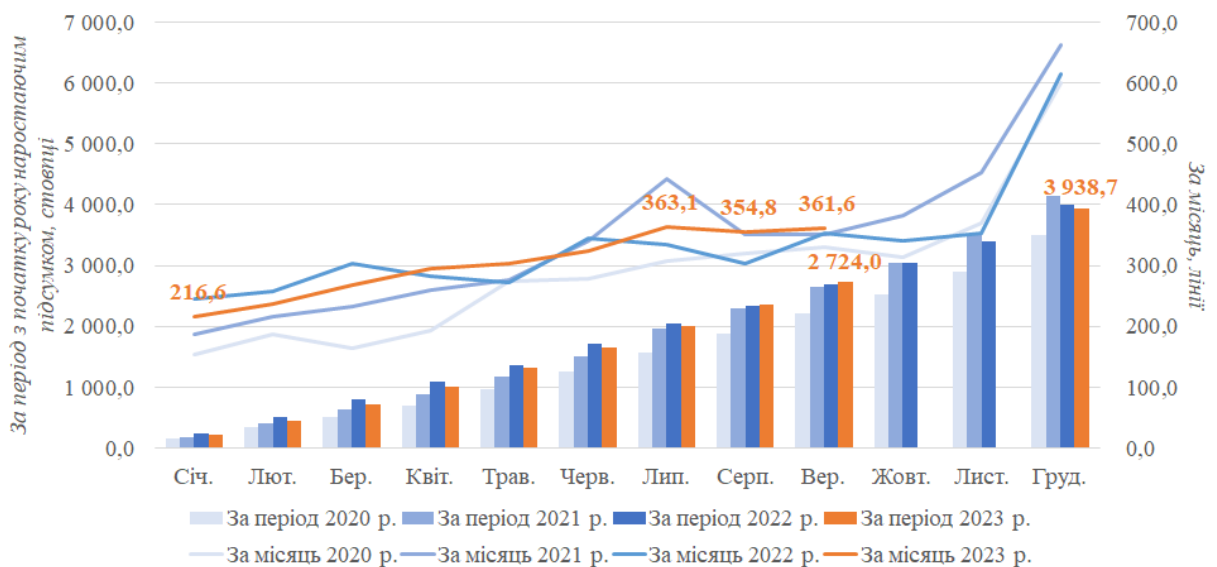

Рис. 6. Фінансування Державної митної служби України за основною бюджетною програмою «Керівництво та управління у сфері митної політики» Державного бюджету України у 2020-2023 рр., млн грн

«Замороження» фінансування звужує можливості інституційного розвитку митних органів. Низький рівень матеріально-технічного забезпечення митних органів є однією з основних причин недостатньої ефективності боротьби з контрабандою та «сірим» імпортом.

ТСК ВРУ з економічної безпеки разом з групою економічних експертів дослідила стан забезпечення Держмитслужби технічними засобами митного контролю, зокрема скануючими системами та ваговими комплексами. Стан виявився незадовільним. Основні результати дослідження опубліковано у авторській колонці Голови ТСК на «Економічній правді»⁵.

Проектом Закону України «Про Державний бюджет України на 2024 рік» до I читання передбачалося збільшення фінансування Держмитслужби за основною бюджетною програмою «Керівництво та управління у сфері митної політики» – з 3 938,7 млн грн у 2023 р. до 6 274,5 млн грн у 2024 р., тобто на +2 335,8 млн грн, або майже на +60 %.

За результатами висновку ТСК про незадовільний стан забезпечення Держмитслужби технічними засобами митного контролю група народних депутатів подала правки до проекту Держбюджету на 2024 р. до II читання.

Як підсумок, в ухваленому Держбюджеті на 2024 р. додано нову бюджетну програму Держмитслужби за КПКВК 3506100 «Реалізація заходів з облаштування пунктів пропуску залізничного сполучення» у сумі 662,4 млн грн. Паралельно на +20,6 млн грн було збільшено видатки за основною бюджетною програмою Держмитслужби «Керівництво та управління у сфері митної політики» для побудови КСЗІ (рис. 7).

Рис. 7. Динаміка бюджетного фінансування Державної митної служби України у 2021-2024 рр., млн грн

⁵ <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/10/17/705564/>

Як очікується, збільшення бюджетного фінансування Держмитслужби в частині оплати праці, технічного забезпечення та кібербезпеки стане запорукою підвищення ефективності її роботи у протидії митним правопорушенням для наповнення Держбюджету.

↑↑ Дисциплінарні стягнення у Держмитслужбі почастишали за 10 місяців 2023/2022 рр. в 1,8 рази (з 204 до 363 стягнень). Зокрема, у жовтні 2023/2022 рр. кількість дисциплінарних стягнень збільшилася на 6 (з 32 до 38 стягнень). Відносно попередніх місяців поточного року – після зменшення кількості стягнень у серпні 2023 р. (що могло бути пов'язане із сезоном літніх відпусток) до 20, їх кількість зросла у вересні 2023 р. до 30 та у жовтні 2023 р. до 38 стягнень. Найпоширенішими є м'які види стягнень – догани та зауваження. Втім, у поточному році відносно попереднього року істотно зросла кількість звільнень з посади (рис. 8). Зростання кількості дисциплінарних стягнень свідчить про спроби очищення Держмитслужби від недобросовісних працівників.

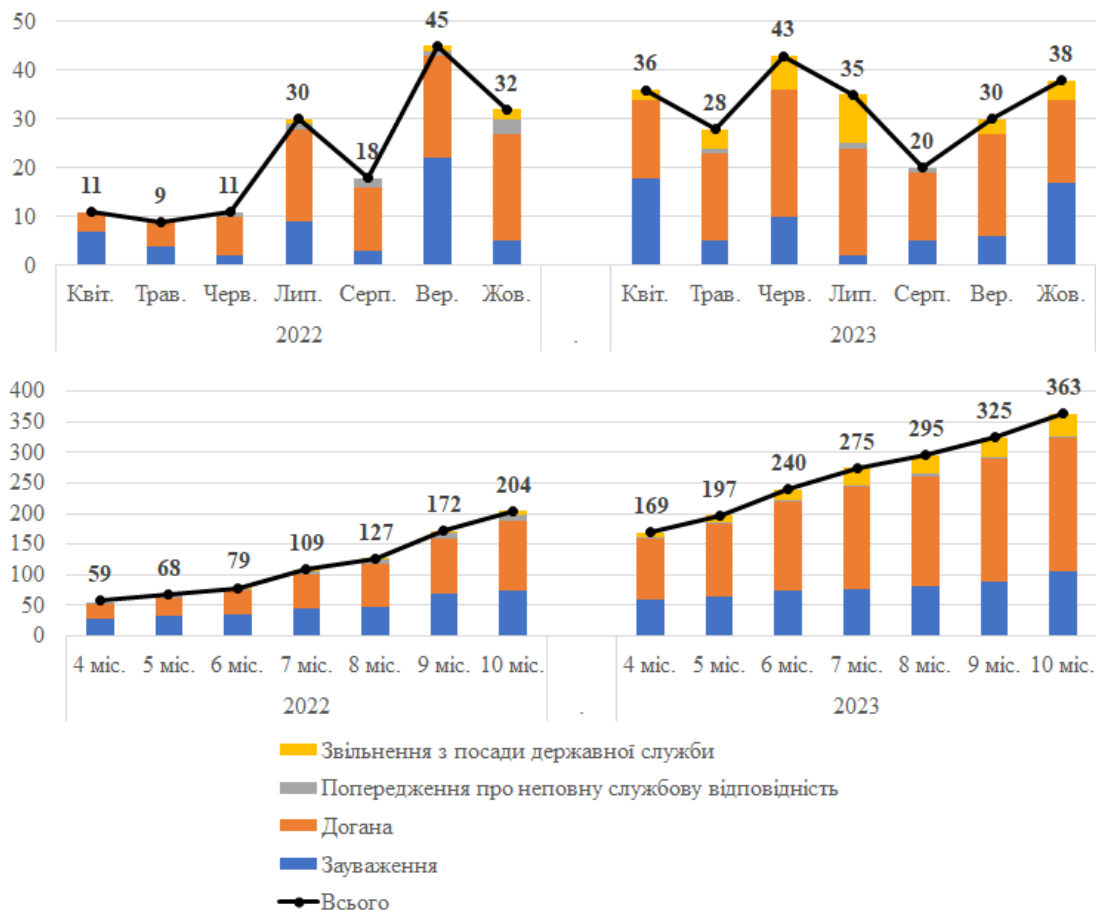

Рис. 8. Кількість дисциплінарних стягнень, застосованих до посадових осіб митних органів за результатами дисциплінарних проваджень, од.

Дані матеріали було розроблено у рамках проєкту «Економічний хаб: ефективна політика управління публічними фінансами та візія зростання», який реалізується за підтримки уряду Великої Британії (UK Aid). Імплементатори проєкту – Abt Britain та Центр економічної стратегії.